

Fosturtøka - vit hava nógv at vera errin av

Danskir miðlar seta í dag aftur kritiskt fokus á fosturtøku í Føroyum. Og víst er okkurt at finnast at. Men vit hava meira at vera stolt av enn at skammast um!

Sjúrdur Skaale

Í dag, mikudag, er stórt tema á dansku útvarpsrásini "Radio 24/7" um fosturtøku í Føroyum. Tvær kvinnur hava verið í Føroyum og tosað við fólk - m.a vitjaðu tær meg í síðstu viku.

Hetta er ikki fyrstu ferð, at danskir journalistar vísa áhuga fyri hesum - og politikarar gera tað eisini.

Tað, sum kveikir áhugan, er næstan altíð tað sama: Tað er ikki frí fosturtøka í Føroyum, og tað halda tey vera skeivt!

Men lógligu karmarnir kring fosturtøku eru bara ein partur av málinum.

Tað snýr seg eisini um upplýsing. Um atgongd til fyrirbygging. Um ábyrgdarfulla atferð. Fosturtøka nemur við bæði etiskar, sosialar, mentanarligar, persónligar og religiøsar spurningar.

Alt hetta hevur lyndi til at hvørva í tí danska orðaskiftinum, har bara ein spurningur verður settur: Er fosturtøka frí ella ikki? Er hon frí er tað gott, er hon ikki frí má tað broytast!

Men aðrir spurningar eru eisini verdir at seta í málninum, og onnur viðurskifti eru eisini verd at hyggja nærri at. Og tá kann niðurstøðan til dømis gerast soljóðandi: Eru nógvar fosturtøkur í einum landi, er helst okkurt galið við mentanini og hugburðinum. Eru fosturtøkurnar fáar, er helst okkurt, sum er rætt.

Føroysk virði

Tað, sum eg segði við Radio 24/7 var tað sama, sum eg plagi at siga, tá eg í mínum starvi verði spurdur um hetta málið:

Føroyar yvirtaka í ár persóns-familju- og arvarættin, og tað er upplagt, at vit í hesum sambandi eisini fara undir at gera eina føroyska lóg í staðin fyri ta dansku lógina frá 1956, sum er galdandi í dag.

Sjálvandi eru danskir politikarar vælkomnir at hava sína meining um spurningin og bera hana fram. Tað kann eingin nokta nøkrum. Og tað er hugsandi, at dansku røddirnar, í sambandi við yvirtøkuna, verða fleiri.

Men tað er heilt avgerandi, at vit fáa eitt alment orðaskifti í lag í Føroyum, áðrenn ein føroysk lóg kemur, so tað verða okkara føroysku virði, sum verða endurspeglad í føroysku lógini. Tey kunnu danir hava sína meining um - men tað er altso ikki teirra meining sum telur í tí føroyska kjakinum.

Dirvisleys skipan

Føroyar hava eina danska fostur-

Sjúrdur Skaale saman við journalistum á Radio 24/7, sum í dag hevur stórt tema um fosturtøku í Føroyum

tøkulóg frá 1956, sum sambært fleiri læknum ikki verður fylgd.

Tá eg verið spurdur um hetta, kann eg ikki annað enn ásanna, at tað er tekin um eina dirvisleysa politiska skipan, sum sjálv máar støði undan teirri rættartrygd, hon skuldi vart.

Løgtingið hevur ikki havt dirvið til at dagføra lógina, hóast hon ikki verður fylgd, og hóast hon vísir til ein danskan stovn - "Mødrehjæpen" - sum als ikki finst í Føroyum.

Í staðin fyri at skipa viðurskiftini púra greitt sambært føroyskari lóg, hevur Løgtingið smoygt sær undan ábyrgdini, og lagt hana á lækarnar.

At bert fáir flokkar tora at taka støðu til hendan stóra spurning, tænic heldur ikki okkara skipan til heiðurs.

Nógv at vera stolt av

Men hóast politiska handfaringin er merkt av dirvisloysi, so hava vit nógv at vera stolt av, tá tað kemur til fosturtøku.

Tí hóast tað ber til at fáa fosturtøku í Føroyum, og hóast ber til at fara til Danmarkar at fáa hana framda - so er talið á fosturtøkum nógv, nógv lægri enn nakra aðrastaðni í norðurlondum.

At tað kortini eru Føroyar, danskir politikarar og miðlar venda kritisku eyguni ímóti, vísir, at teir einans síggja hetta sum ein juridiskan ja/nei-spurning. Men taka vit alla myndina við, so er tað næstan absurd, at fokus skal vera á Føroyar í hesum máli.

Í Danmark vóru frá 2008 til 2011 heilar 261 fosturtøkur fyri hvørji 1000 fødd børn.

Í Svøríki var talið 335. Í Noregi var tað 505. Og í Grønlandi var tað 979. Í Grønlandi vóru altso líka nógvar fosturtøkur sum fødd børn. Úr Danmark hoyrist einki krit-

iskt orð um hetta. Kritikkurin vendir bara móti Føroyum.

Og her vísir statistikkurin, at tað frá 2009 til 2013 vóru 56 fosturtøkur fyri hvørji 1000 fødd børn.

Talið á fosturtøkum í Føroyum er sostatt bara ein brotpartur av tí, tað er aðrastaðni. Og orsökkin er ikki bara, at vit hava ein strangari lóg.

Tað hevur eisini nakað við sterka ábyrgdarkenslu og sterk virði at gera. Tað er positivt.

Men tað verður ikki hugt at hesum flotta veruleikanum. Tann minni flotta löggávan hevur størri áhuga. Tí eru søgurnar negativar.

Gott útgangsstøði

Vit mugu og skulu hava eina nýggja nýggja, føroyska löggávu á økinum. Tað verður ikki lætt. Tað er tað ongastaðni. Í øllum heimsins londum er hetta ein trupul spurningur.

Men hjá okkum er útgangsstøðið betri enn hjá teimum flestu, tí talið av fosturtøkum er so lágt.

Hóast eg sjálvur haldi, at samfelagsliga málið má vera, at talið á fosturtøkum verður verandi so lágt sum gjørligt, so helli eg eisini til, at kvinnan sjálv skal eiga endaligu avgerðina. Vit mugu jú loyva fosturtøku í ávísum førum - og hvar skulu vit so seta markið? Tað er næstan ógjørligt.

Hinvegin - í fjør vísti ein kanning, at flestu føroyingar hvørki vilja hava bann ella fría fosturtøku. Ein mark skal altso setast fyri, hvør kann og hvør ikki kann.

Latið okkum fáa kjakið um, hvar markið skal ganga.

Hetta er og skal vera ein føroyskur spurningur, sum skal loysast eftir eina føroyska debatt.

Vit skulu ikki trýstast til nakað úr Danmark, tí tá tað kemur til fosturtøku í Føroyum, hava vit meira at vera stolt av enn at skammast um.

Nú má Javnaðarflokkurin vakna!

Formaður Javnaðarfloksins, ið eisini er lögmaður, má traðka í karakter, nú fullveldisaktørar seta landsins virðir upp á spæl

Bárður S. Nielsen

Formaður í Sambandsflokkinum

Nú stendur greitt fyri teim flestu, at høvuðsætlanin hjá "elituni" í samgonguni er at skapa konfrontatión í ríkinum, nú tann sokallaða "stjórnarskipanin" skal sendast til fólkaatkvøðu.

Hetta er fyrsta stigið til at taka Føroyar úr ríkinum, og tað rópar til himmals, at Tjóðveldi nevnic sonevndu "stjórnarskipanina" fyri "evstu lóg". Eftir teirra tykki skal hon standa oman fyri Grundlógina.

Vónandi vaknar Javnaðarflokkurin, tekur ábyrgd og steðgar leysu kanónunum, ið uttan heimild frá løgtinginum taka uttanríkispolitisk stig og skapa øsing á altjóða pallinum.

Í grundini verður eitt slag av privatum uttanríkispolitikki ríkin, og tað er groft brot á ásetingar Løgtingsins, tí tað er uttanlandsnevndin, ið gevur heimildir á hesum øki.

Síðani samgongan tók við tann 14. september 2015, hava vit áhaldandi verið vitni til, at politikkarar hjá samgonguni royna at uppfinna trupulleikar í Ríkisfelagsskapinum. Higartil hevur hetta ikki eydnast serliga væl, tí danskir politikarar hava langt síðani tikið støðu til, at stríðið um at loysa Føroyar úr ríkinum skal takast í Føroyum.

Tað eru føroyingar – og eingin annar – ið avgera hetta mál, og hetta fráboðaði danska stjórnin ST í 2006. Sjálvsavgerðarrætturin er altso fráboðaður ST.

Útflutningsvirði í stórum vanda

At Føroyar gera sínar egnu handelsavtalur er til stórt gagn fyri vinnuna, og hevur hetta seinastu árin givið stórt meirvirði til pelagisku vinnuna, og ikki minst hevur

alivinnan fingið nógv burturúr hesum avtalam. Eisini traditionella fiskivinnan hevur havt gagn av okkara handilsavtalam.

Avtalur skulu røkjast, og altjóða politikkur er ein partur av hesum. Tí er tað sera umráðandi, at vit ikki leggja okkum sjálvum forðingar úti í heimi, ið kunnu ávirka framtíðar samstarv. Vit hava við góðum snildum og semjusøkjandi framferðarhátti megnað at skapt góð handilssambond runt um í heiminum. Har ið onnur lond hava bojkott, hava vit framgongd.

Í tráðanini eftir, at skapa øsing – ein samanbrest – í Ríkinum, verður hetta nú gloymt burtur.

Um sjóneykan nú verður vend ímóti okkum, fyri okkara framferðarhátt í altjóða politikki, kann hetta fáa álvarsamar avleiðingar fyri okkara útflutningsvinnu.

Lat okkum heldur standa saman um tey góðu viðurskiftini vit hava, bæði í sjálvum Ríkisfelagsskapinum og røkja tey góðu handilssambondini, vit hava uppbyggt gjøgnum øldir.

Løgmaður má traðka í karakter

Løgmaður hevur evstu ábyrgd av, at landsins virði verða tryggjað og umsitin á besta hátt til gagns fyri land og fólk.

Hetta, sum nú gongur fyri seg, førir í besta føri, beint ímóti hesum, og tí er umráðandi, at hetta landsskaðiliga virkseimið heldur uppat.

Løgmaður eigur alt fyri eitt at gera upp við seg sjálvan, um hetta, ið gongur fyri seg, setir landsins virðir upp á spæl, ella um hetta landsskaðiliga virkseimið er í tráð við ætlaninar hjá samgonguni.

Er tað ikki tað, so eigur lögmaður at steðga hesum alt fyri eitt.

Ískoyti til synonym-orðabókina??

Signar P. Dam Tvøroyri

Í orðabókini hjá miðlunum eitur óeinigheit í bý og bygðaráðum norðan fyri suðuroyarfjørð:

»Politiskar ósemjur«, meðan tað sama fyrbrigðið á Tvøroyri verður í miðlunum kallað bygðaklandur.

Her verða øll tvóráfólk stemplaði sum klandursvætti, tá ósemja er ímillum býráðslimir ella rættari býráðslim ella enn rættari borgarstjóra og meirilutan.

Í Fuglafirði sat borgarstjórin

Sonni á Horni í minniluta ein part av valskeiðinum, tí Dánjal Vang fór úr meirlutanum.

Eg minnst ikki at allir fuglfirðingar blivu skírdir klandursvætti av hesi ársøk.

Í Havn sat Poul Michelsen sum minnilutaborgarstjóri eina tíð, tí Eliesar Arge fór úr meirlutanum.

Eg minnst heldur ikki, at øll havnarfólk vórðu skírd klandursvætti av hesi ársøk.

Sjálvandi ikki!!

Men okkurt klandursvætti er á Tvøroyri, treyðugt so!